

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๓๐/๒๕๖๗

วันที่ ๑๔ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง ศาลอาญา

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท ไฮเพาเวอร์ เอ็นเนอจี จำกัด หรือเดิมชื่อ บริษัท ไฮมีเดีย เทคโนโลยี จำกัด) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ ๓๑๗๗/๒๕๖๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

บริษัท ไฮเพาเวอร์ เอ็นเนอจี จำกัด เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพมงคลสุขโขทัย ๒๕๓๑ ที่ ๑ นางพรนิภา เดชภักดิ์นวมงคล ที่ ๒ บริษัท แมททริก จำกัด (มหาชน) ที่ ๓ นางสาวสุทธิดา ลีสวัสดิ์ตระกูล ที่ ๔ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่ ๕ นายมงคล เดชภักดิ์นวมงคล ที่ ๖ และนายโกมล วงศ์พรเพ็ญภาพ ที่ ๗ เป็นจำเลยต่อศาลอาญาว่า โจทก์ตกลงทำสัญญากิจการร่วมค้ากับจำเลยที่ ๑ ใช้ชื่อว่า “กิจการร่วมค้าเทพมงคลสุขโขทัย - ไฮมีเดีย” มีวัตถุประสงค์เพื่อรับจ้างเหมาก่อสร้างอาคาร USO Net พร้อมเฟอร์นิเจอร์ โครงการจัดให้มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ชายขอบ (Zone C+) เพื่อให้บริการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ซึ่งกิจการร่วมค้าดังกล่าวได้รับคัดเลือกให้ทำสัญญาว่าจ้างกับบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ต่อมามีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมค้า โดยเพิ่มจำเลยที่ ๓ เป็นคู่สัญญาฝ่ายที่ ๓ และให้ถือเอาบันทึกข้อตกลงร่วมค้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญากิจการร่วมค้า จำเลยทั้งเจ็ดกระทำผิดต่อกฎหมายหลายกรรมแตกต่างกัน โดยจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ร่วมกันปลอมสัญญาขายลดตัวเงิน จำนวน ๑๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฉบับลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ และจำนวน ๓๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฉบับลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ในนามกิจการร่วมค้าเทพมงคลสุขโขทัย - ไฮมีเดีย เพื่อดำเนินการขอสินเชื่อจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีอำนาจลงลายมือชื่อและประทับตราของกิจการร่วมค้า และไม่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งเป็นคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง

ของกิจการร่วมค้า จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันกิจการร่วมค้าได้มีการมอบอำนาจหรือให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ในการลงนามขายลดตัวเงินดังกล่าว ทั้งยังปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๖ และที่ ๗ เป็นผู้ค้าประกันตามสัญญาขายลดตัวเงินทั้งสองฉบับ การกระทำของจำเลยทั้งเจ็ดเป็นความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๑ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๒๖๘ จำเลยทั้งเจ็ดให้การปฏิเสธคำฟ้องดังกล่าว

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอาญา โจทก์โต้แย้งว่า การที่ศาลอาญานัดสืบพยานโจทก์ และมีคำสั่งว่า “... ไม่มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่าตราประทับกิจการร่วมค้าเทพมงคลสุโขทัย - โฮมี้เดีย เป็นตราประทับปลอมหรือไม่ จำเลยที่ ๕ ซึ่งส่งสำเนาเอกสารที่โจทก์หมายเรียกเพื่อตรวจพิสูจน์ตราประทับสำคัญของกิจการร่วมค้าดังกล่าวจึงไม่จำเป็นต้องส่งต้นฉบับตามที่โจทก์ขอให้ศาลมีหมายเรียกดังกล่าว จึงให้ยกคำร้องของโจทก์ในส่วนนี้ ...” โจทก์เห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานสำคัญในคดีที่จำเป็นต่อการพิสูจน์ข้ออ้างข้อเถียงตามคำฟ้องของโจทก์ การที่ศาลอาญามีคำสั่งตัดพยานหลักฐานโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ (๑) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้” เป็นบทบัญญัติที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้อย่างกว้างขวาง ภายใต้แนวคิดที่ว่ากระบวนการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่งเป็นระบบกล่าวหาเช่นเดียวกัน ทั้งที่การแสวงหาและพิสูจน์ความผิดแตกต่างกัน เป็นการผลการพิสูจน์ความผิดและการแสวงหาพยานหลักฐานทั้งหมดให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ ทำให้โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนแน่นอนว่าศาลจะใช้บทบัญญัติใดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาอนุโลมใช้ ไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษทางอาญาที่ต้องมีความชัดเจนแน่นอนทั้งในส่วนการกระทำความผิดและขั้นตอนวิธีการเพื่อนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ไม่เป็นไปตามหลักนิติรัฐ นอกจากนี้ ยังเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่ความในคดีอาญาให้ได้รับการพิจารณาอย่างคู่ความในคดีแพ่งทั้งที่สิทธิในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งเป็นการต่อสู้บนพื้นฐานของเอกชนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่มีรัฐเป็นหลัก เป็นการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้เหมือนกัน ขัดต่อหลักความเสมอภาคขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ โจทก์จึงขอให้ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ประเด็นพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕
วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘ มีความจำเป็นที่ประเทศสยามในขณะนั้นต้องรีบดำเนินการเพื่อให้สยามได้รับการยอมรับว่ามีกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทันสมัยเช่นเดียวกับประเทศตะวันตก การยกร่างกฎหมายจึงได้นำหลักเกณฑ์ทางอาญาซึ่งกระจายอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ ในขณะนั้นมารวบรวมไว้เป็นประมวลกฎหมายสำหรับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และปรับกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศตะวันตก ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีการตราประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อันเป็นการประมวลบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดีทางแพ่งขึ้นเพื่อใช้บังคับไปพร้อมกันด้วย เจตนารมณ์ของการตรากฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวก็เพื่อที่จะแยกกระบวนการดำเนินคดีอาญา และคดีแพ่งออกจากกันตามหลักสากล อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งย่อมมี “หลักเกณฑ์ทั่วไป” (General Procedure) ที่ใช้ในวิธีพิจารณาความร่วมกันได้ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และโดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ทั่วไปดังกล่าวไว้โดยละเอียดแล้ว เช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับเขตอำนาจศาล การคัดค้านผู้พิพากษา อำนาจและหน้าที่ของศาล การนั่งพิจารณาคดี รายงานและสำนวนความ คู่ความ การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสาร เป็นต้น ซึ่งในการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาก็จะต้องใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปนั้นเช่นเดียวกัน จึงได้มีการตรามาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้นว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้” อันมีความหมายในลักษณะเดียวกับข้อความที่ให้นำมาใช้บังคับได้โดยอนุโลมนั่นเอง ซึ่งการตราบทบัญญัติในลักษณะนี้ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการตรากฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดบทบัญญัติเช่นเดียวกันนั้นซ้ำอีกในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ การนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวมาใช้บังคับแก่วิธีพิจารณาความอาญาได้นั้น ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องนำมาใช้เพียงเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ หรือโดยไม่ขัดหรือแย้งกับลักษณะหลักการสำหรับใช้ในวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะด้วย กรณีจึงเห็นได้ว่า การบัญญัติกฎหมายโดยนำหลักการดังกล่าวมาใช้นั้นมิได้มีผล

เป็นการหักล้างหลักการอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว แต่อย่างไร ทั้งยังมีส่วนที่จะช่วยให้เกิดความเป็นธรรมได้ดีขึ้นมากกว่าที่จะเปิดช่องว่างในกฎหมาย ทิ้งไว้ให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้ดุลพินิจของตนเองโดยไม่มีหลักเกณฑ์หรือแนวทางที่ชัดเจนได้ด้วย

ประเด็นข้อโต้แย้งของโจทก์ที่ว่า การที่ศาลอาญามีคำสั่งตัดพยานหลักฐานโดยอาศัยอำนาจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ (๑) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๕ ทั้งที่พยานหลักฐานของโจทก์เป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดีที่จำเป็นต่อ การพิสูจน์ข้ออ้างข้อเถียงตามคำฟ้องของโจทก์ โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เปิดช่องให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติในกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งได้อย่างกว้างขวาง ผลักภาระการพิสูจน์ความผิดและการแสวงหาพยานหลักฐาน ให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ เป็นการจำกัดสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐ ชัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของคู่ความในการพิจารณาคดี ไม่สอดคล้อง กับหลักการลงโทษทางอาญาที่ต้องมีความชัดเจนแน่นอน เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัด สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ชัดต่อหลักนิติธรรม ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และทำให้คู่ความในคดีอาญาได้รับการพิจารณาอย่างคู่ความในคดีแพ่ง ทั้งที่สิทธิในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งเป็นการต่อสู้นบนพื้นฐานของเอกชนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่มีรัฐเป็นหลัก เป็นการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญ แตกต่างกันให้เหมือนกัน ชัดต่อหลักความเสมอภาค ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ด้วยนั้น

เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นเพียงการปรับใช้บทบัญญัติ แห่งกฎหมายโดยการนำส่วนที่ว่าด้วยพยานหลักฐานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่อง ทัวไปที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในคดีอาญาได้เพียงเท่าที่ไม่ชัดหรือแย้งต่อหลักการหรือสาระสำคัญของวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น ดังนั้น เมื่อการรับฟังพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนคดีและการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้มีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ ๕ พยานหลักฐาน มาใช้บังคับกับวิธีการพิจารณาคดีอาญา โดยอนุโลม ซึ่งหลักการรับฟังพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนคดีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา ๑๐๔ โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้น เกี่ยวกับประเด็นและเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วจึงจะพิพากษาต่อไป ส่วนการรับฟัง

พยานหลักฐานนั้นบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ โดยกำหนดห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานใด เว้นแต่ (๑) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีจะต้องนำสืบ และ (๒) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๘ และ ๙๐ แต่ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของอนุมาตรานี้ ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้ ซึ่งบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวจะนำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีอาญาโดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ได้ หากศาลที่พิจารณาคดีอาญาเห็นว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบเพียงพอที่จะรับฟังเป็นข้อยุติแล้ว หรือพยานหลักฐานใดไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี หรือไม่มี ความจำเป็นต่อนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาสืบเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๐๔ โดยสั่งไม่รับพยานหลักฐานนั้นเข้าสู่สำนวนคดี หรือใช้ดุลพินิจตามมาตรา ๘๗ (๑) ไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวก็ได้ ซึ่งหาก คู่ความฝ่ายใดเห็นว่าการใช้ดุลพินิจของศาลในกรณีดังกล่าวข้างต้นดำเนินการไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันอาจทำให้พยานหลักฐานสำคัญมิได้ถูกนำมาพิจารณาในคดี คู่ความฝ่ายนั้นชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวของศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๖ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ที่บัญญัติให้ศาลในคดีอาญาสามารถนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติวิธีพิจารณาความในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคู่ความให้ได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐโดยเป็นธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน เป็นหลักการที่ทำให้คู่ความทุกฝ่ายมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล และไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ